

L'EUROPA DEL BARROC

1. Crisi i transformació de l'economia

- Al segle XVII, Europa va viure una època de **crisi**:
 - La **població** amb prou feines va augmentar per culpa de la mortalitat provocada per la Guerra dels Trenta Anys i per una epidèmia de pesta bubònica.
 - La **producció agrícola** es va estancar a causa de les guerres, de la falta de mà d'obra i dels sistemes rudimentaris de cultiu utilitzats. Això va provocar la pujada dels preus i una successió de períodes de fam.
 - Malgrat això, durant el segle XVII també es van produir transformacions importants, que es van localitzar a **Holanda** i a **Anglaterra**:
 - Van augmentar la seva **producció agrícola** perquè van utilitzar nous mètodes de cultiu.
 - Van controlar les **rutes comercials** i van desenvolupar els seus **ports**, mentre que els del Mediterrani entraven en decadència. També van crear companyies comercials.
 - Per augmentar la productivitat i disminuir el seu preu, alguns comerciants van crear les **manufactures** (proporcionaven el local i els mitjans, els treballadors cobraven un salari) i la **indústria a domicili**.
 - L'auge del comerç i les noves formes de producció van suposar l'origen del **capitalisme comercial** i l'**ascens de la burgesia**.
-

2. L'Europa de l'absolutisme

- La Guerra dels Trenta Anys va comportar alguns canvis per Europa:
 - La Pau de Westfàlia i la dels Pirineus van representar l'enfonsament de l'Imperi espanyol i l'ascens de **França com a nova potència**.
 - En acabar amb les guerres de religió, a cada Estat es va imposar la **llibertat religiosa**; al Nord es van reafirmar les esglésies reformades, mentre que el sud es va mantenir catòlic.
 - La derrota dels Habsburg va posar fi a una concepció d'Europa basada en el domini d'aquesta dinastia i es va obrir pas a la consolidació de les **monarquies nacionals**, algunes d'elles absolutes i altres, parlamentàries.
 - A l'**absolutisme**, el monarca tenia un poder absolut (concentrava **tots els poders**) que es considerava que provenia de Déu, i en el seu nom dictava lleis, exercia el govern i impartia justícia. El rei s'envoltava de **ministres, consellers, secretaris** i una multitud de funcionaris.
 - L'exponent més clar de monarca absolut va ser **Lluís XIV de França**.
 - A **Anglaterra** i als **Països Baixos** es va desenvolupar el **parlamentarisme**, un nou sistema de govern en el qual la monarquia (Anglaterra) o el govern de la República (Països Baixos) cedien part del seu poder al Parlament.
-

3. La revolució científica del segle XVII

- Durant el Renaixement alguns científics van començar a qüestionar-se les creences i les teories que estaven vigents a l'època i a basar-se en l'**experimentació** i en la **raó** (**Copèrnic** va reformular la teoria heliocèntrica).
 - Al llarg del segle XVII es van consolidar aquests principis científics i va néixer el que ja es considera ciència moderna, basada en l'**empirisme** (experimentació) i en el **raonament** hipotètico-deductiu.
 - Els grans científics d'aquesta època, que van obrir el camí cap a la nova ciència, van ser:
 - **Galileo Galilei**: astrònom italià que va crear **nous instruments** per a l'observació i va aplicar el **mètode deductiu-matemàtic** als seus raonaments. Va establir la definitiva teoria heliocèntrica.
 - **René Descartes**: filòsof i matemàtic francès, va defensar l'ús de la raó per comprendre la realitat i va establir el **dubte metòdic** (necessitat de qüestionar-se tots els principis científics).
 - **Isaac Newton**: físic anglès que, mitjançant el **mètode d'investigació científic**, va enunciar la llei de gravitació universal.
 - Monarques, nobles i burgesos rics van propiciar la creació d'**acadèmies científiques** per promoure la investigació i el progrés tècnic.
-

4. L'art barroc. L'arquitectura

- El **Barroc** va ser el nou estil artístic que es va imposar al llarg del segle XVII. Davant del racionalisme i el classicisme renaixentista, la nova estètica barroca es basava en:
 - La representació de la asimetria i el **moviment** mitjançant l'ús de formes corbes.
 - L'exaltació dels **sentiments**, per la qual cosa es recorria a la **teatralitat** i al **simbolisme**.
 - Aquest estil va estar marcat per les pugnes religioses, i per això va tenir diferents manifestacions:
 - Als **països catòlics**, es va convertir en l'art de la Contrareforma; les esglésies presentaven una decoració fastuosa i es representaven temes per suscitar la fe.
 - Als **països protestants**, en canvi, les esglésies eren austeres i era la burgesia qui encarregava obres d'art, de temàtica íntima i quotidiana.
 - L'**arquitectura** barroca buscava donar **sensació de moviment** a l'edifici, mitjançant l'ús de plantes de formes el·líptiques i ovals, la creació d'efectes de llum i ombra i l'exuberància decorativa.
 - Itàlia i Roma van ser el centre de la nova arquitectura del Barroc, i allà van treballar dos grans artistes: **Lorenzo Bernini** i **Francesco Borromini**.
-

5. La pintura i l'escultura barroques

- La **pintura** barroca es caracteritza pel **predomini del color** sobre el dibuix, pel contrast entre llum i ombra (tècnica del **clarobscur**) i per la recerca del **moviment** (asimetries, ondulacions).
 - Existeixen diverses escoles o tendències pictòriques al Barroc:
 - L'**escola italiana**, que podia tenir tendència classicista (Annibale Carracci), o naturalista (Caravaggio).
 - L'**escola francesa** (Nicolas Poussin), que seguia unes regles estrictes.
 - L'**escola flamenca** (Rubens), que reunia les principals característiques de l'estètica barroca (predomini del color, dinamisme, sensualitat).
 - L'**escola holandesa** (Rembrandt, Franz Hals i Jan Vermeer), de tendència realista i marcada pels gustos burgesos.
 - L'**escultura barroca**, el màxim exponent de la qual va ser Lorenzo Bernini, es caracteritzava per:
 - Buscar el **moviment** i l'equilibri fugaç, mitjançant l'ús de línies corbes.
 - Representar els **sentiments**, mitjançant l'expressió de gestos dramàtics.
-

6. El Barroc a la Península Ibèrica

- El Barroc espanyol també es va usar com instrument de **propaganda catòlica** i per exaltar la **figura del rei**.
 - En arquitectura, la nova estètica va ser tardana i no es va imposar fins a **mitjan segle XVII**:
 - L'**arquitectura religiosa** destaca per la seva **exuberància decorativa**, amb façanes espectaculars (*façana de l'Obradoiro* de la catedral de Santiago de Compostela).
 - L'**arquitectura civil** és més serena i **equilibrada**. Destaquen les places majors, com la de Madrid i la de Salamanca.
 - En **escultura** predominaven les imatges religioses, realitzades sobretot en fusta policromada per als retaules, els cadirats del cor i els passos processionals de Setmana Santa. L'**imaginari** buscava commoure els fidels mitjançant un gran realisme i dramatisme, per això s'afegien a les escultures cabells naturals, peces de vestir reals, etc.
 - Els principals tallers es trobaven a Valladolid (**Gregorio Fernández**) i a Andalusia (**Alonso Cano** i **Pedro de Mena**).
-